Jussi Korkeamäki
7.12.2020

Vankiterveydenhuollon yksikön asiantuntijalausunto koskien HE 165/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Vankiterveydenhuollon yksikkö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto otsikossa mainitusta esityksestä. Tämän lausunnon pohjana ovat aiemmat THL:n ja Vankiterveydenhuollon yksikön laatimat asiantuntijalausunnot, ja Vankiterveydenhuollon yksikkö kannattaa niissä esitettyjä näkemyksiä myös uudessa lausunnossaan. Tupakoinnin vähentäminen ja erityisesti tupakoinnin lopettamisen tukeminen ovat merkittävä terveyttä edistävä tekijä. Vankiterveydenhuollolle tulee turvata riittävät resurssit sen toteuttamiseen. Vangeille ja vankilan työntekijöille tulee turvata savuton ympäristö.

Esityksessä muutoksista vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin (HE165/2020 vp) tupakointi suljetuissa vankiloissa ehdotettiin alun perin kiellettäväksi kokonaan.

Perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausunnon PeVL 40/2020 vp, jossa pidetään valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä, jossa tupakoinnin kieltäminen ulotetaan kattamaan kokonaisuudessaan myös suljettujen vankiloiden ulkotilat. Perustuslakivaliokunta edellyttää esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin muutoksia, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Oikeusministeriö on toimittanut lakivaliokunnalle lisäselvityksen (vastine 1.12.2020), joka sisältää ehdotukset esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tarkistamisesta perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Näiden muutosten jälkeen esitettäisiin, että tupakointi kiellettäisiin vankiloiden sisätiloissa, mutta se tulisi sallia vähintään kerran päivässä ulkotiloissa. Lisäksi on varmistettava myös tarpeellinen mukainen tuki ja hoito vieroitusoireisiin sekä tupakoinnin lopettamiseen.

Lakivaliokunta pyytää asiantuntijalausunnossa arvioimaan oikeusministeriön vastineessaan ehdottamia muutoksia hallituksen esityksen lakiehdotuksiin sekä taloudellisia (Rikosseuraamuslaitoksen ja vankiterveydenhuollon määrärahatarpeet) ja muita vaikutuksia.

Vankien tupakoimattomuutta tulee tukea jokaisessa tilanteessa. Näitä toimenpiteitä tarvitaan, vaikka tupakointi sallittaisiin vähintään kerran

päivässä ulkotiloissa. Käytännössä tupakoijat polttavat yleensä useita kertoja päivässä, mikä aiheuttaa nikotiiniriippuvuuden. Vieroitusoireita tulee hoitaa korvausvalmisteilla, mikäli tupakointi on mahdollista vain yhden tai yksittäisiä kertoja päivässä. Vankiterveydenhuollon näkökulmasta yksittäiset tupakointikerrat päivässä eivät muuta käytännössä tupakoimattomuuden tukitoimenpiteiden tarpeellisuutta verrattuna tilanteeseen, jossa tupakointi olisi täysin kiellettyä suljetuissa vankiloissa. Kun tupakoinnin lopettamista tuetaan järjestelmällisesti, resurssitarpeet ja taloudelliset vaikutukset ovat samanlaiset kuin tupakoinnin täyskiellossa. Vankiterveydenhuollolle aiheutuvat vuosittaiset kustannukset muodostuvat lääkkeellisestä korvaushoidosta (100 000 euroa) sekä 2-3 sairaanhoitajan työpanoksesta (150 000 euroa).

Vankiterveydenhuollon yksikkö katsoo, että vangeille on tarjottava mahdollisuus parhaaseen mahdolliseen terveyteen. Tupakoinnin lopettamisen onnistumiseksi on tärkeää tarjota vangeille lopettamiseen tukea ja siihen tarvittavat resurssit. Vankiterveydenhuollon yksiköllä on päihdelääketieteen ja päihderiippuvuuksien hoidon erityisosaamista, mitä tarvitaan tiettyjen potilasryhmien nikotiiniriippuvuuden hoidossa. Terveydenhuollon ammattilaisten pitää ottaa tavoitteekseen kaikkien potilaiden tupakasta vieroittuminen.

Jussi Korkeamäki
Johtaja, Vankiterveydenhuollon yksikkö